

O MORALNYM ZAANGAŻOWANIU POWIEŚCI REALISTYCZNEJ,
MODERNISTYCZNEJ I POSTMODERNISTYCZNEJ

Streszczenie

Przedmiotem tekstu są treści etyczne, jakie pojawiają się we współczesnej powieści realistycznej, modernistycznej i postmodernistycznej, a dokładniej – analiza tego, jak poetyka danej konwencji literackiej determinuje sposób ujęcia, ale i treść etycznych poglądów wyrażonych w utworze. Tekst broni tezy o etycznym zaangażowaniu modernistycznej i postmodernistycznej powieści, wbrew obiegowym opiniom, które głoszą, że są one albo amoralne (zdominowane przez postawę „sztuka dla sztuki”), albo relatywistyczne, zgodnie z duchem postmodernizmu. Analiza poetyki tych konwencji pozwala tymczasem sądzić, że każda z nich na swój własny sposób (zgodny z filozoficzną dominantą konwencji: epistemologiczną w modernizmie i ontologiczną w postmodernizmie), umożliwia podejmowanie problematyki etycznej, choć w sposób odmienny, niż miało to miejsce w konwencji realistycznej, niewątpliwie poświęcającej problematyce moralnej (zwłaszcza z zakresu etyki szczegółowej) najwięcej uwagi. Ogólne rozważania zilustrowane są studium trzech powieści Virginii Woolf, z których każda reprezentuje inną konwencję. W całej pracy przedmiotem rozważań jest treść formy (forma jest tu istotna jako sposób ukazania obrazu świata; zasadniczo pomijane są natomiast treści wyrażone w utworach w sposób nieformalny – poprzez konstrukcję świata przedstawionego czy też wprost poprzez wypowiedzi narratora, postaci itp.).

Streściła Joanna Klara Teske

MORAL COMMITMENT OF THE REALISTIC,
MODERNIST AND POSTMODERN NOVEL

Summary

The present paper discusses moral ideas expressed in the contemporary novel of the realistic, modernist and postmodern conventions. More precisely, it tries to define how the poetics of a given convention determines the novel's ethical thought. It is argued that both the modernist and postmodern fiction, which are often perceived as amoral or relativist, are morally committed, though perhaps not as much as the realistic convention. The shape of this moral commitment is consistent with the dominant of each convention (epistemological in modernism and ontological in postmodernism). These theoretical considerations are subsequently illustrated with three case studies of Virginia Woolf's novels (each of which represents a different convention). Throughout the whole essay the emphasis falls on the meaning of the novelistic form, i.e. on the way that the novel's form conveys the novel's interpretation of reality.

Summarised by Joanna Klara Teske

Słowa kluczowe: powieść, moralność, modernizm, postmodernizm, forma.

Key words: novel, morality, modernism, postmodernism, form.

Information about Author: JOANNA KLARA TESKE, Ph.D. — Department of English Literature and Culture, Institute of English Studies, John Paul II Catholic University of Lublin; address for correspondence: Al. Raławickie 14, PL 20-950 Lublin; e-mail: jteske@kul.pl